

ÉNEK-ZENE

A zenei nevelés általános és legfőbb célja az érzelmi, értelmi és jellemnevelés, az igényes zene bemutatása és megszerettetése, kulcsot adva a tanulóknak az éneklésen, zenélésen keresztül történő megismeréshez, megértéshez.

A közös éneklés, muzsikálás élményének megteremtésén túl, melynek révén megvalósul a befogadás és az önkifejezés, valamint az egymásra figyelés harmóniája, hangsúlyt kap a közvetlen cselekvés, alkotás, önkifejezés folyamata, mely színesíti a fantáziát, formálja az ízlést.

A zenei jelrendszerek megismerése és alkalmazása a zene megértését, befogadását segíti. A magyar népzene, a nemzeti hagyományok, a zenetörténeti korszakok legfontosabb jellemzőinek megismerésén keresztül önálló zenei világkép alakul ki, fejlődik a kritikai képesség, a nemzeti identitástudat.

Az 1–4. évfolyamok feladata, hogy megalapozzák a zenei nevelést, a zene megszerettetéséhez és az egyes zeneművek élményt nyújtó megismeréséhez vezető kialakítását segítsék. A mozgással, táncsal, játékkal egybekötött csoportos éneklés, a közös muzsikálás az egymásra figyelés és a közösségformálás rendkívüli lehetőségét biztosítja. Ebben az oktatási szakaszban történik az éneklési kultúra megalapozása, a helyes testtartás és légzés, a jó fizikai állóképesség kialakítása, illetve erősítése. A ritmusjátékok, az énekléshez kapcsolódó különféle mozgások gyorsan és látványosan segítik az esztétikus, jól koordinált mozgást. A zenei emlékezet, a belső hallás fejlesztése, a zenei ismeretek elsajátítása megteremti a játékos alkotás, a zenei improvizáció feltételét. A testhangszerek, ritmushangszerek/hangszerek használata fejleszti a hangszínhallást, figyelemre, koncentrációra nevel. A zenehallgatás az auditív befogadás fejlesztésének eszköze, és a gyermeki élményvilág fontos része. A néphagyományok, népszokások a zenei anyanyelv megismerésében, a nemzeti azonosságtudat megalapozásában töltenek be fontos szerepet.

A gyermekek csoporton belüli éneklése, hangszeres eladása módot ad az egyéni készségek kibontakoztatására, a helyes önértékelés kialakítására és a kiemelkedő adottságú gyermekek fejlesztésére.

A heti 2 óra lehetőségét biztosít arra, hogy a zenei írás-olvasás ebben a képzési szakaszban azonos súllyal szerepeljen.

Az 5–8. évfolyamok feladata, hogy megszilárdítsák a zenei alapképzettséget. A heti 1 órában megváltozik a fejlesztési feladatok szerkezete. Az éneklésre fordítható időkeret csökken, a befogadói kompetenciák fejlesztésére és a zenehallgatásra, zeneművek megismerésére fordítható idő növekszik. Az elméleti ismeretanyag a 7–8. osztályok felé haladva folyamatosan csökken, a kottaolvasás gyakorlata fokozatosan eltolódik a felismerő kottaolvasás felé.

A 9–10. és 11–12. osztályokban, bár énekes és generatív tevékenységekhez kapcsolódóan, de tovább folytatódik a hangsúly áthelyezése a befogadói kompetenciák irányába.

A zenei nevelés célja is átalakul, előtérbe kerül a zene önálló értelmezésének segítése. Cél, hogy a tanulók a zenei műalkotások megismerése révén helyesen tájékozódjanak korunk kulturális sokszínűségében, értelmezni tudják a zene különféle funkcióit, valamint a médiában és a filmművészetben betöltött szerepét. Elvárás, hogy zenei dokumentumok gyűjtésével fejlődjen rendszerezési és feldolgozási készségük, képesek legyenek önálló vélemény, értékelés megfogalmazására.

A zenehallgatás feladata els sorban a tájékozódás, az összefüggések, a zenei fejlődés láttatása, az önálló gyjt munkára és véleményalkotásra készítés. Szerepe a m vek megismerésén, elemzésén keresztül a kultúrabefogadás szándékának er sítése.

Általánosságban véve: a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott fejlesztési követelmények alapján minden órának része az *éneklés*, megfelelő egyensúlyban a zenei írás és *kottaolvasás*, a zenei *generatív készségek* fejlesztése és fenntartása, valamint a *zenehallgatás* kapcsán nyert zenei ismeretek, kompetenciák, az esztétikai fogékonyság b vítése.

A zenepedagógiai tevékenység részben a tanulók iskolában, részben az iskolán kívül szerzett zenei tapasztalataira, zenei élményeire, illetve, adott esetben, zenei gyakorlatára épül. A személyi és szervezeti adottságok feltételei szerint ösztönzi a tanulókat énekkar(ok)ban és más önszervez d zenei együttesekben való részvételre. Támogatja a közös zenei élményeken, hangversenyeken, táncházakban való részvételt.

A kerettantervek által el írt tartalmak a tantárgyak számára rendelkezésre álló id keret kilencven százalékát fedik le. Egy heti két (évi 72) órás id kerettel rendelkező tantárgy kerettanterve tehát évi 7 óra szabad id keretet biztosít a tantárgy óraszámán belül a pedagógusnak, melyet a helyi igényeknek megfelelő en, a kerettanterven kívüli tantárgyi tartalommal tölthet meg.

A táblázatokban *két évre* vonatkozó órakeretek vannak feltüntetve, melyek a különböző tevékenységek egymáshoz viszonyított arányát is jelzik.

A tematikai egységek és a közm veltségi tartalmak az oktatás gyakorlatában átfedik egymást. A tagolás a Nemzeti alaptanterv fejlesztési feladatai alapján készült, a jobb áttekinthet séget szolgálja. A fejlesztési célok a tanítás során mindig az el z ismeretanyagra, elért fejlesztésre építve, komplex módon jelennek meg.

Az ének-zene tantárgy a Nemzeti alaptantervben meghatározott fejlesztési területek, nevelési célok közül az alábbiak megvalósításához járul hozzá hatékonyan:

- erkölcsi nevelés (az emberi kapcsolatok normáinak és szabályainak elfogadása és a cselekvés mércéjévé tétele);
- nemzeti öntudat, hazafias nevelés (hagyományok, ünnepek, szokások ismerete, különböző kultúrákkal való ismerkedés és azok tisztelete);
- állampolgárságra és demokráciára nevelés (önmaguk elhelyezése a közösségben, a szabályok fontosságának megértése, a tanuló társak, a sz kebb-tágabb közösség önkéntes aktivitással történ segítése);
- az önismeret és társas kultúra fejlesztése (kommunikációs képességek, a társakkal való együttm ködés képessége, a mások iránt érzett felel sség és empátia);
- testi és lelki egészségre nevelés (kiegyensúlyozott és harmonikus személyiség fejlesztése, a mozgással er sített testtudat, érzelmi intelligencia);
- médiatudatosságra nevelés (választékosság, fejlett ízlésvilághoz tartozó szelekciós képesség, motiváció az értékes médiatartalmak befogadására).

A kulcskompetenciák fejlesztésében az ének-zene tárgy az alábbiakhoz járul hozzá a maga eszközeivel:

- esztétikai-m vészeti tudatosság és kifejező készség;
- anyanyelvi kommunikáció;
- idegen nyelvi kommunikáció (5–12. osztály);
- matematikai kompetencia;
- digitális kompetencia (9–12. osztály);
- szociális és állampolgári kompetencia;
- kezdeményező képesség és vállalkozói kompetencia;
- hatékony, önálló tanulás (11–12. osztály).

A gimnáziumi énekköztatás legfontosabb célja, hogy a zene az életmód szerves részévé váljék. Hatása érzelmi és értelmi vonatkozású, jellemformáló ereje és szerepe van. A közös zenei tevékenység, a csoportos muzsikálás élménye, az aktív zenei cselekvés öröme arra ösztönzi a tanulót, hogy a közösség tevékeny és felelős tagja legyen. Ennek érdekében a tanórákon túl is keressük az alkalmakat, hogy egy-egy osztály, évfolyam, az énekkar, vagy az iskola egész közössége együtt énekeljen. (Ünnepélyek, rendezvények, szalagavató, ballagás, osztályéneklési verseny, házi ki mit tud, kórustalálkozók, éneklő ifjúság hangversenyek) Az igényes zenehallgatásra való igény kialakításának érdekében opera és egyéb zenés színházi előadások látogatását szervezzük, melyek eredményeként reményeink szerint tanulóink koncertlátogató, színházba járó felnőttekké válnak.

Cél, hogy az ének-zenei nevelés járuljon hozzá a zenei világkép kialakításához, érvényesüljön érzelmi és értelmi vonatkozású hatása, a zenei ízlés formálása, a kritikai képesség fejlesztése, a nemzeti identitástudat formálása, a magyar népzene, a nemzeti hagyományok megismerése, a **lakóhely hagyományainak megismerése. Tanulják meg a Bányász Himnuszt, ismerjenek meg néhány bányász-dalt, emlékezve Tatabánya bányásmúltjára.** A zenetörténeli korszakok legfontosabb jellemzőinek megismertetése, a nyitottság kialakítása az új befogadására. Az érzelmi-értelmi képességek fejlesztése mellett kiemelt fontosságúként kell kezelni a tanulói személyiség egészének fejlődését szolgáló tevékenységterületeket, a különféle műveltségi területekkel történő kapcsolódások keresését.

9. Évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció I. Éneklés	Órakeret 13 óra
Elzárts tudás	A felső tagozatban megismert népzenei és m. zenei szemelvények elsajátítása során kialakult éneklési készségek, zenei ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az éneklési készség fejlesztése a tanult dalanyagon keresztül. Dalkincsb. vítés, a motivált éneklés kialakítása helyes énektechnikával és hangképzéssel. Stílusos, kifejező éneklés.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Éneklési készség fejlesztése: Beéneklési gyakorlatok az óra eleji ismétlés, az alkalmazó rögzítés anyagához kapcsolódóan. Éneklés szöveggel, az anyag nehézségétől függően szolmizálva is, g-f” hangterjedelemben. Kifejező eladásmód, helyes frazeálás.</p> <p>Többszólamú éneklési készség fejlesztése: Egyszer két-, esetleg háromszólamú m. vek/m. részletek/kanonok megszólaltatása.</p> <p>A daltanítás módszerei:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hallás utáni daltanítás. - Daltanulás kottaképről el készítve. <p>Zenei anyag:</p> <p>Bányászhimnusz 6-8 népdal, népzenei anyag: Magyar népzene történeti rétegei Paksa Katalin felosztása szerint (Paksa Katalin: Magyar népzene-történet, Balassi Kiadó, 2008)</p> <p>6-8 m., m. részlet a zene-történeti stíluskorszakok szemelvényeiből válogatva.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> verbális kifejező készség fejlesztése, dalok szövege, költői eszközök megfigyelése a zenei kifejezésben, magyar népdalok, népballadák, virágénekek, szimbolika.</p> <p><i>Idegen nyelv:</i> Más népek dalai eredeti szöveggel. Helyes kiejtés, szövegértés.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> m. vészettörténeti és zene-történeti stíluskorszakok találkozása.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>A dal m. faji sokszínűsége: népdal, m. dal, egyházi és világi dal, reneszánsz kórusdal. A zene-történet további vokális és hangszeres m. fajai.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció II. Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	Órakeret 5 óra

Elzetes tudás	Ritmikai és dallamvariálási készség, tonális és funkciós érzet, fejlőd formaérzék, többszólamú alapkészségek. Fejlett zenei memória és belső hallás.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulóknak rejlő kombinatív, próbálkozó, felfedező kedv kiaknázása a korosztály elvárható zenei képességének és jellemző érdekfordulásának szintjén. Törekvés a zenei mondanivaló verbális kifejtésére vagy az átkódolásra más művészeti ág kifejezési eszközeibe.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Generativitás fejlesztése: Megadott zenei anyagokhoz variációk (ritmikai, tempóbeli, dinamikai, dallami, karakterbeli) fűzése. Vizuális és tárgyi alkotások jellemzése, fogalmak (pontok, vonalak, ívek, foltok, alakok, mozgás, méretek, arányok, szimmetria, aszimmetria, párhuzam, tükrözés, tükröződés, azonosság, hasonlóság, különbözőség, ismétlődés, visszatérés, elterjedés, háttér, világos-sötét, pasztell-élénk, erős-halvány színek, fény, árnyék stb.) párhuzamba állítása a zenével. Az alkotásokhoz dallam és ritmus társítása.</p> <p>Ritmikai készség fejlesztése: Énekléssel megismert ritmusfordulatokhoz kapcsolódó ritmusmotívumok hangoztatása ritmusnevekkel, testhangszerekkel és ritmushangszerekkel.</p> <p>Dallam: A zenei és a szöveg hangsúlyai (prozódia) a gyakorlatban. Zenei prozódia megfigyelése, reprodukciója magyar és idegen nyelvekben.</p> <p>Komponálás és rögtönzés: Egyszerű ritmus- dallam- és harmóniakíséret (osztinató, dudabasszus, orgonapont) alkotása.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szöveg, hangsúlyok, prozódia.</p> <p><i>Idegen nyelv:</i> idegen nyelv szövegek és fordításainak összehasonlítása a prozódia szempontjából.</p> <p><i>Matematika:</i> absztrakt gondolkodás fejlesztése a zenei formákon, arányokon keresztül.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Önkifejezés, érzelmek kifejezése többféle eszközzel. Vizuális és tárgyi alkotások jellemzése, fogalomalkotás.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Prozódia. Osztinató, dudabasszus, orgonapont. Pont, vonal, ív, folt, alak, mozgás, méret, arány, szimmetria, aszimmetria, párhuzam, tükrözés, tükröződés, azonosság, hasonlóság, különbözőség, ismétlődés, visszatérés, elterjedés, háttér, világos-sötét, pasztell-élénk, erős-halvány szín, fény, árnyék.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció III. Felismerőkottaolvasás, zeneelméleti ismeretek	Órakeret 4 óra
Elzetes tudás	Az általános iskolában megszerzett zeneelméleti alapismeretek. Grafikus notáció és ötvonalas rendszer olvasása.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az eddig tanult felismerő kottaolvasási és zenei ismeretek elmélyítése, rendszerezése. A további gyakorlás a befogadást és a felidézést kísérő kottakövetéssel, kottaolvasással történik.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Zeneelméleti ismeretek: A zenei írásbeliség kialakulásának főbb állomásai. Kulcsok (F- és C-kulcsok), neumák, négyvonalas rendszer, quadrát notáció, tabulatúra a megismerés szintjén.</p> <p>Partitúrakövetés: Vokális és hangszeres partitúrák megismerése: - szólamok elrendezésének ismerete; - eladói jelek és utasítások értelmezése.</p> <p>Ritmikai elemek, metrum, tempó: A magyar néptáncok, reneszánsz és barokk táncok ritmikai sajátosságainak megfigyelése a tánc típusok tempóbeli, metrikai és ritmikai jellemzői szempontjából.</p>		<i>Vizuális kultúra:</i> Vizuális jelek és jelzések használata. Iniciálé.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kulcsok, neuma, négyvonalas rendszer, quadrát notáció, tabulatúra, partitúra, tánc típusok.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás I. A befogadói kompetenciák fejlesztése	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Korábbi évek során megszerzett kompetenciák, nyitott hozzáállás, zenei emlékek, tapasztalatok, koncertélmények. Fejlett formaérzék, hangszínhallás. Ismerik a hangszerek és énekhangok, a zenei együttesek hangszínét, alapvető jellegzetességeit.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A zene különböző funkcióinak, valamint a médiában és a filmművészetben betöltött szerepének, megjelenésének értelmezése..	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Intellektuális munka: Partitúrakövetés. A zene stílusi és formai elemzése. Jellem- és karakterábrázolás. Önálló véleménynyilvánítás, értékítélet.</p> <p>A zeneirodalmi példák befogadását segítő szempontrendszer:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A zene kapcsolatainak feltárása a társalmi művészetekkel, irodalommal, történelemmel, kultúrtörténettel a szintézis teremtés igényével. - Az egyházzene kapcsolata a liturgiával, zenei élet a főúri 		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> A zene irodalmi kapcsolódásai, átköltés, humor. Jellem- és karakterábrázolás. Önálló véleménynyilvánítás, értékítélet.</p> <p><i>Történelem, társadalmi</i></p>

<p>rezidenciákon és a nyilvános koncerttermekben, operaházakban.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A zene funkciói (m vészi zene - szórakoztató zene; liturgikus zene; önkifejezés, ünnepek zenéi, tánc, alkalmazott zene). - Átköltés, átdolgozás, feldolgozás, stílusok keveredése, zenei humor. <p>Ismeretszerz tevékenység önálló vagy csoportos gy jt munka keretében, az infokommunikációs technológia (IKT) alkalmazásával, pl.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - összefüggések keresése a zenei stíluskorszakok, a történelmi események és a zenem vek között; 	<p><i>és állampolgári ismeretek:</i> zeneirodalmi alkotások történelmi összefüggései.</p> <p><i>Idegen nyelv:</i> eredeti nyelv zenei példák megértése.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> zeneirodalmi alkotások m vészettörténeti összefüggései.</p> <p><i>Informatika:</i> Informatika gy jtés az internet segítségével. Prezentáció készítése.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>M vészi zene – szórakoztató zene; liturgikus zene; ünnepi zene, tánc, alkalmazott zene. Átköltés, átdolgozás, feldolgozás.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás II. Zenehallgatás	Órakeret 9 óra
<p>El zetes tudás</p>	<p>A zenem gondolati tartalmát közvetít kifejez eszközök átélésének és értelmezésének képessége. A korábban tanult zenem vek részleteinek felismerése.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az ismeretek kronológiai rendszerezése. Tájékozottság a zenem vek m fájában és a különböző zenei nyelvhasználatokban. Zenehallgatás kottakép-követéssel, a témák azonosításával, az el adói jelek és utasítások megvalósulásának megfigyelésével.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>ZENEHALLGATÁSHOZ KAPCSOLÓDÓ ISMERETEK, STÍLUSOK, M FAJOK, FORMÁK</p> <p><i>Népzene, magyar zenetörténet:</i> Népdal, hangszeres népzene, népies m dal, nemzetiségek zenéje, más népek népzeneje. A népdalok szimbolikája. A magyar táncművészet.</p> <p><i>M zene:</i> <i>Középkor és reneszánsz:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - gregorián, orgánumok; - reneszánsz m fajok: mise, motetta, madrigál, más a cappella m fajok; - reneszánsz hangszeres tánczene; 		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> A zene irodalmi kapcsolódásai, átköltés, humor. Jellem- és karakterábrázolás. Önálló véleménynyilvánítás, értékítélet.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> zeneirodalmi alkotások történelmi összefüggései.</p>

<ul style="list-style-type: none"> - ismeretek: zsoltár, himnusz, homofónia – polifónia; lant- tabulatúra. <p><i>Barokk:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - vokális zene: az opera, oratórium, kantáta, korál, passió; - hangszeres m fajok: szvit, concerto, concerto grosso, fúga; - ismeretek: concertálás, basso continuo, monódia, recitativo, ária, turba. <p><i>Bécsi klasszicizmus:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - klasszikus zenei formák: egy- két-, háromtagú formák, szonátaforma, triós forma, rondóforma, variációs forma; - m fajok: dal, opera, szonáta, vonósnegyes, szimfónia, versenym . <p>ZENEHALLGATÁSI ANYAG</p> <p>Az osztály énekes és generatív tevékenységeihez, valamint a befogadói kompetenciák fejlesztéséhez kapcsolódóan:</p> <p><i>Népzene, magyar zenetörténet:</i></p> <p>A tanult népzenei anyagok felvételre is lehetőséget nyújt az élő zenei bemutatásban is. Forrás: Kallós Archívum, Bartók Archívum, Pátria CD-ROM, Magyar Népzenei Antológia DVD-ROM, Magyar Népzene 1–2. (szerk. Rajeczky Benjamin), Vargyas Lajos: A magyarság népzeneje – CD melléklet 1–10. stb.</p> <p><i>Klasszikus zeneirodalmi szemelvények a középkor, reneszánsz, barokk korból, a XX. század és napjaink zenéjéből 1:</i></p> <p>Gregorián énekek, korálok Palestrina, G. P. da: Missa Papae Marcelli – Kyrie Monteverdi, C.: Poppea megkoronázása – részletek Bach, J. S.: János-passió – részletek Bach, J. S.: c-moll passacaglia és fúga, BWV 582 Beethoven, L. van: IX. (d-moll) szimfónia – zárótétel Haydn, J.: „Kaiser” (Császár) – quartett – II. tétel Mozart, W. A.: Figaro házassága – részletek</p> <p>A zenehallgatás történhet élő zenei bemutatással vagy felvétellel (audio, videó).</p> <p>A felsorolás a minimális követelményeket határozza meg. A zeneművek megadott listája a tanár egyéni választása alapján bővíthető. A megadott művek egy része olyan terjedelmű, hogy az ének-zene óra keretei között csak részletek meghallgatására van mód. A megfelelő részletek kiválasztásához a fejlesztési céloknál meghatározott tartalmak adnak iránymutatást.</p>	<p><i>Idegen nyelv:</i> eredeti nyelv zenei példák megértése.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> zeneirodalmi alkotások művészettörténeti összefüggései.</p> <p><i>Informatika:</i> Információgyűjtés az internet segítségével. Prezentáció készítése.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>A fent említett műfajok, formák, ismeretek a zenehallgatási anyaghoz kapcsolódva.</p>

<p>A továbbhaladás</p>	<p><i>Éneklés</i> 6 újabb népdal, műdal, műzenei részlet, könnyebb kórusmű-részlet</p>
-------------------------------	--

<p>feltételei</p>	<p>énekes reprodukálása emlékeztet l (mutatók más feladatot oldanak meg)</p> <p><i>Zenehallgatás</i> A XIX. és a XX. század zenei stílusainak felismerése a zeneművek hallgatása során a zene és a társzenei művek kapcsolataira utaló példák felsorolása</p> <p><i>Improvizáció</i> Aszimmetrikus ütem ritmusok rögtönzése megadott ritmus- és dallamkészlettel.</p> <p><i>Zenei olvasás-írás</i> Egyszer aszimmetrikus ütem ritmusok és dallampéldák megszólaltatása.</p>
<p>A fejlesztés várt eredményei</p>	<p>A tanulók képesek 6-8 népzenei, valamint 6-8 magyar zenei idézetet részben kottából, részben emlékeztet l csoportosan előadni.</p> <p>Képesek kifejezően, egységes hangzással, tiszta intonációval énekelni, és új dalokat megfelelő előkészítést követően hallás után megtanulni.</p> <p>Képesek egyszer két- és háromszólamú kórusműveket vagy azok részleteit, kánonokat megszólaltatni.</p> <p>Fejlesztik formaérzéküket, a formai építkezés jelenségeit felismerik és meg tudják fogalmazni.</p> <p>Ismerik a hangszerek alapvető jellegzetességeit.</p> <p>A generatív tevékenységek eredményeként érzékelik, felismerik a zenei kifejezések, a formák, a műfajok, és a zenei eszközök közötti összefüggéseket.</p> <p>Megismerik és értelmezik a kottakép elemeit és az alapvető zenei kifejezéseket.</p> <p>A zenei korszakokból kiválasztott zeneművek közül 10-13 alkotást/műrészletet ismernek és felismernek.</p> <p>A zenei műalkotások megismerése révén helyesen tájékozódnak korunk kulturális sokszínűségében.</p>

10. Évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció I. Éneklés	Órakeret 13 óra
Elzeter tudás	A felső tagozatban és 9. osztályban megismert népzenei és más zenei szemelvények elsajátítása során kialakult éneklési készségek, zenei ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az éneklési készség fejlesztése a tanult dalanyagon keresztül. Dalkincsbővítés, a motivált éneklés kialakítása helyes énektechnikával és hangképzéssel. Stílusos, kifejező éneklés.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Éneklési készség fejlesztése: Beéneklési gyakorlatok az óra eleji ismétlés, az alkalmazó rögzítés anyagához kapcsolódóan. Éneklés szöveggel, az anyag nehézségétől függően szolmizálva is, „g-f” hangterjedelemben. Kifejező eladásmód, helyes frazeálás.</p> <p>Többszólamú éneklési készség fejlesztése: Egyszer két-, esetleg háromszólamú művek/műrészletek/kánonok megszólaltatása.</p> <p>A daltanítás módszerei:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hallás utáni daltanítás. - Daltanulás kottaképpel elkészítve. <p>Zenei anyag: <i>6-8 népdal, népzenei anyag:</i> Jeles napok, ünnepi szokásdalok (Magyar Népzene Tára II.) Táncbútorok dalai Más népek dalai</p> <p><i>6-8 mű, műrészlet a zenei történelmi stíluskorszakok szemelvényeiből válogatva.</i></p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> verbális kifejező készség fejlesztése, dalok szövege, költői eszközök megfigyelése a zenei kifejezésben, magyar népdalok, népbútorok, virágénekek, szimbólumok.</p> <p><i>Idegen nyelv:</i> Más népek dalai eredeti szöveggel. Helyes kiejtés, szövegértés.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> művészettörténelmi és zenei történelmi stíluskorszakok találkozása.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p><i>A dal műfaji sokszínűsége:</i> népdal, műdal, egyházi és világi dal, romantikus dal, dal a szórakoztató zenében. A zenei történet további vokális és hangszeres műfajai.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció II. Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	Órakeret 5 óra
Elzeter tudás	Ritmikai és dallamvariációs készség, tonális és funkcionális érzet, fejlődési formaérzék, többszólamú alapkészségek. Fejlesztett zenei memória és belső hallás.	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A tanulóknak rejlő kombinatív, próbálkozó, felfedező kedv kiaknázása a korosztály elvárható zenei képességének és jellemző érdekfeszítésének szintjén. Törekvés a zenei mondanivaló verbális kifejtésére vagy az átkódolásra más művészeti ág kifejezési eszközeibe.</p>
<p style="text-align: center;">Ismeretek/fejlesztési követelmények Kapcsolódási pontok</p>	
<p>Generativitás fejlesztése: Megadott zenei anyagokhoz variációk (ritmikai, tempóbeli, dinamikai, dallami, karakterbeli) felvétele. Vizuális és tárgyi alkotások jellemzése, fogalmak (pontok, vonalak, ívek, foltok, alakok, mozgás, méretek, arányok, szimmetria, aszimmetria, párhuzam, tükrözés, tükröződés, azonosság, hasonlóság, különbözőség, ismétlődés, visszatérés, előtér, háttér, világos-sötét, pasztell-élénk, erős-halvány színek, fény, árnyék stb.) párhuzamba állítása a zenével. Az alkotásokhoz dallam és ritmus társítása.</p> <p>Ritmikai készség fejlesztése: Énekléssel megismert ritmusfordulatokhoz kapcsolódó ritmusmotívumok hangoztatása ritmusnevekkel, testhangszerekkel és ritmushangszerekkel. Összetett és aszimmetrikus metrumokhoz kapcsolódó improvizációs gyakorlatok testhangszerekkel és ütőhangszerekkel.</p> <p>Dallam: A zenei és a szöveg hangsúlyai (prozódia) a gyakorlatban. Zenei prozódia megfigyelése, reprodukciója magyar és idegen nyelvű művekben. Eredeti nyelvű szöveg és fordításainak összehasonlítása.</p> <p>Komponálás és rögtönzés: Egyszerű ritmus- dallam- és harmóniakíséret (osztinató, dudabasszus, orgonapont, T-D ingamozgás, T-S-D harmóniak, kürtmenet) alkotása.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szöveg, hangsúlyok, prozódia.</p> <p><i>Idegen nyelv:</i> idegen nyelvű szövegek és fordításainak összehasonlítása a prozódia szempontjából.</p> <p><i>Matematika:</i> absztrakt gondolkodás fejlesztése a zenei formákon, arányokon keresztül.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Önkifejezés, érzelmek kifejezése többféle eszközzel. Vizuális és tárgyi alkotások jellemzése, fogalomalkotás.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Metrumfajta (egyszerű, összetett, aszimmetrikus). Prozódia. Osztinató, dudabasszus, orgonapont, T-D ingamozgás, T-S-D harmóniak, kürtmenet. Pont, vonal, ív, folt, alak, mozgás, méret, arány, szimmetria, aszimmetria, párhuzam, tükrözés, tükröződés, azonosság, hasonlóság, különbözőség, ismétlődés, visszatérés, előtér, háttér, világos-sötét, pasztell-élénk, erős-halvány szín, fény, árnyék.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p style="text-align: center;">Zenei reprodukció III. Felismeretkötaolvasás, zeneelméleti ismeretek</p>	<p style="text-align: center;">Órakeret 4 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Az általános iskolában megszerzett zeneelméleti alapismeretek. Grafikus notáció és ötvonalas rendszer olvasása.</p>	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az eddig tanult felismerő kottaolvasási és zenei ismeretek elmélyítése, rendszerezése. A további gyakorlás a befogadást és a felidézést kísérő kottakövetéssel, kottaolvasással történik.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Zeneelméleti ismeretek: A zenei írásbeliség: tabulatúra, számozott basszus, aleatorikus zene, betűs akkordjelölés a megismerés szintjén.</p> <p>Partitúrakövetés: Vokális és hangszeres partitúrák megismerése: - szólamok elrendezésének ismerete; - eladói jelek és utasítások értelmezése.</p> <p>Ritmikai elemek, metrum, tempó: A magyar néptáncok, modern táncok ritmikai sajátosságainak megfigyelése a tánc típusok tempóbeli, metrikai és ritmikai jellemzői szempontjából.</p>		<i>Vizuális kultúra:</i> Vizuális jelek és jelzések használata. Iniciálé.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kulcsok, tabulatúra, számozott basszus, aleatorikus zene, betűs akkordjelölés, partitúra, tánc típusok.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás I. A befogadói kompetenciák fejlesztése	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Korábbi évek során megszerzett kompetenciák, nyitott hozzáállás, zenei emlékek, tapasztalatok, koncertélmények. Fejlett formaérzék, hangszínhallás. Ismerik a hangszerek és énekhangok, a zenei együttesek hangszínét, alapvető jellegzetességeit.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A zene különféle funkcióinak, valamint a médiában és a film művészetben betöltött szerepének, megjelenésének értelmezése. Zenei dokumentumok gyűjtése, a rendszerezés és feldolgozás készségének fejlesztése, valamint önálló beszámoló készítése a legmodernebb IKT-eszközökkel.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Intellektuális munka: Partitúrakövetés. A zene stílusi és formai elemzése. Jellem- és karakterábrázolás. Önálló véleménynyilvánítás, értékítélet.</p> <p>A zeneirodalmi példák befogadását segítő szempontrendszer: - A zene kapcsolatainak feltárása a társ művészetekkel, irodalommal, történelemmel, kultúrtörténettel a szintézis teremtés igényével.</p>		<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> A zene irodalmi kapcsolódásai, átköltés, humor. Jellem- és karakterábrázolás. Önálló véleménynyilvánítás, értékítélet.

<ul style="list-style-type: none"> - A zene funkciói (m vészi zene - szórakoztató zene; liturgikus zene; önkifejezés, ünnepek zenéi, tánc, alkalmazott zene). - Népzene és m zene kapcsolatai, a jazz és a populáris zene m fajainak kapcsolódási pontjai. - Átköltés, átdolgozás, feldolgozás, stílusok keveredése, zenei humor. <p>Ismeretszerző tevékenység önálló vagy csoportos gy jt munka keretében, az infokommunikációs technológia (IKT) alkalmazásával, pl.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - összefüggések keresése a zenei stíluskorszakok, a történelmi események és a zenem vek között; - egy zenem /m részlet feldolgozása, elemzése megadott témából választva (pl. élet, halál, születés, gyász, haza, becsület, küzdelem, szerelem, h ség, gúny, irónia, humor, h siesség, szabadság, béke, vallás). 	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> zeneirodalmi alkotások történelmi összefüggései.</p> <p><i>Idegen nyelv:</i> eredeti nyelv zenei példák megértése.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> zeneirodalmi alkotások m vészettörténeti összefüggései.</p> <p><i>Informatika:</i> Információgy jtés az internet segítségével. Prezentáció készítése.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>M vészi zene – szórakoztató zene; liturgikus zene; ünnepi zene, tánc, alkalmazott zene. Népzene és m zene, jazz és populáris zene. Átköltés, átdolgozás, feldolgozás.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás II. Zenehallgatás	Órakeret 8 óra
<p>El zetes tudás</p>	<p>A zenem gondolati tartalmát közvetít kifejező eszközök átélésének és értelmezésének képessége. A korábban tanult zenem vek részleteinek felismerése.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az ismeretek kronológiai rendszerezése. Tájékozottság a zenem vek m fájában és a különböző zenei nyelvhasználatokban. Zenehallgatás kottakép-követéssel, a témák azonosításával, az el adói jelek és utasítások megvalósulásának megfigyelésével.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>ZENEHALLGATÁSHOZ KAPCSOLÓDÓ ISMERETEK, STÍLUSOK, M FAJOK, FORMÁK</p> <p><i>Népzene, magyar zenetörténet:</i> Népdal, hangszeres népzene, népies m dal, nemzetiségek zenéje, más népek népzeneje. A népdalok szimbolikája. A magyar táncművészet. Történelmi dallamok. XVII–XVIII. századi magyar m zene (Kájoni-kódex, L cseikézirat, Vietoris-kódex anyagából; Esterházy Pál). Bihari János, Lavotta János és Csermák Antal verbunkos zenéje. Erkel Ferenc (nemzeti opera), Liszt Ferenc (szimfonikus</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> A zene irodalmi kapcsolódásai, átköltés, humor. Jellem- és karakterábrázolás. Önálló véleménynyilvánítás, értékítélet.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> zeneirodalmi</p>

költemény, zongoramuzsika).

XX. századi magyar m zene: Bartók Béla, Kodály Zoltán,

Dohnányi Ern , Lajtha László.

Kortárs magyar kórusmuzsika (Kocsár Miklós, Orbán György,

Karai József, Tóth Péter stb.).

M zene:

Romantika:

- m fajok: dal, dalciklus, opera és zenedráma, karakterdarabok, táncok, szimfonikus költemény, versenym ;
- fogalmak: programzene, virtuozitás, monumentalitás, kromatika.

A századforduló és a XX. század zenéje:

- zenei irányzatok: impresszionizmus, expresszionizmus, neoklasszicizmus, folklórizmus, avantgárd, experimentális zene, elektronikus zene).

Korunk zenéje:

- a második világháborútól napjainkig.

A klasszikus zenén túl:

- a jazz m fajai a kezdetekt l napjainkig;
- a beat és a klasszikus rock;
- a világzene;
- a zenés színház – rockopera, musical, operett;
- a filmzene és alkalmazott zene;
- a populáris zene irányzatai.

ZENEHALLGATÁSI ANYAG

Az osztály énekes és generatív tevékenységeihez, valamint a befogadói kompetenciák fejlesztéséhez kapcsolódóan:

Népzene, magyar zenetörténet:

A tanult népzenei anyagok felvételr l, lehet ség szerint él zenei bemutatásban is. Forrás:

Kallós Archívum, Bartók Archívum, Pátria CD-ROM, Magyar Népzenei Antológia DVD-ROM, Magyar Népzene 1–2. (szerk. Rajeczky Benjamin), Vargyas Lajos: A magyarság népzeneje – CD melléklet 1–10. stb.

Történeti dallamok.

M vek a Kájoni-kódex, L csei-kézirat, Vietoris- kódex anyagából

Esterházy P.: Harmonia Caelestis – részletek

Erkel F.: Bánk bán – 3. felvonás

Liszt F.: Les Preludes

Bartók B.: Cantata profana

Dohnányi E.: Pastorale

Kodály Z.: Marosszéki táncok

Lajtha L.: Quatre Hommages, Op. 42 (fafúvós kvartettre)

alkotások történelmi összefüggései.

Idegen nyelv:

eredeti nyelv zenei példák megértése.

Vizuális kultúra:

zeneirodalmi alkotások m vészettörténeti összefüggései.

Informatika:

Információgy jtés az internet segítségével. Prezentáció készítése.

<p><i>Klasszikus zeneirodalmi XIX., XX. század és napjaink zenéjéből I:</i> Chopin, F.: Mazurkák, polonézok (nemzeti táncok) – szabad választás Dvořák, A.: IX. szimfónia („Az Új Világból”) – részletek Schubert, F.: Erlkönig (A rémkirály); Grätchen am Spinnrade (Margit a rokkánál) Verdi, G.: Aida – részletek Wagner, R.: A nürnbergi mesterdalnokok – nyitány Debussy, C.: Holdfény, Az elsüllyedt katedrális Ravel, M.: Bolero Orff, C.: Carmina Burana Schönberg, A.: Pierrot Lunaire, Op. 21 Arvo Pärt: Magnificat Steve Reich: Zene 18 zenészre (Music for 18 Musicians)</p> <p><i>Populáris zenei szemelvények:</i> A tanárok munkáját ezen a területen segíti Gonda János: <i>A populáris zene antológiája</i> c. munkája és további írásai.</p> <p>A zenehallgatás történhet élő zenei bemutatással vagy felvétellel (audio, videó). A felsorolás a minimális követelményeket határozza meg. A zeneművek megadott listája a tanár egyéni választása alapján bővíthető. A megadott művek egy része olyan terjedelmű, hogy az ének-zene óra keretei között csak részletek meghallgatására van mód. A megfelelő részletek kiválasztásához a fejlesztési céloknál meghatározott tartalmak adnak iránymutatást.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>A fent említett műfajok, formák, ismeretek a zenehallgatási anyaghoz kapcsolódva.</p>

<p>A továbbhaladás feltételei:</p>	<p><i>Éneklés</i> 6 új dallam - népdal, a tanult zenetörténeti korok műdalai, oratórium- és operarészletek - éneklése emlékeztetőben. Közreműködés az osztály vagy csoport énekes előadásában.</p> <p><i>Zenehallgatás</i> A középkori, a reneszánsz, barokk és klasszikus zenetörténeti korok stílusjegyeinek ismertetése, továbbá felismerése többször hallott zeneművekben, zenemű részletekben Egyes zeneirodalmi alkotások megnevezése témáik, hallott részleteik alapján</p> <p><i>Improvizáció</i> Ritmus improvizálása megadott ritmusképletekkel megadott terjedelemben Könnyebb osztatlan-ritmus rögtönzése adott dallamokhoz</p> <p><i>Zenei olvasás-írás</i> Ismert dallamok utószólmizálása Ismert dallamok írása violinkulcsban a tanult hangnemekben Elemzési feladat (hangnem, forma, szerkesztésmód stb.) önálló megoldása tanult zenemű kottaképe alapján.</p>
---	---

	<p style="text-align: center;">Énekes- és zenekari partitúrák értelmezése Dúr és moll karakter felismerése</p>
<p>A fejlesztés várt eredményei</p>	<p>A tanulók képesek 6-8 népzenei, valamint 6-8 m zenei idézetet részben kottából, részben emlékezetből csoportosan előadni.</p> <p>Képesek kifejezően, egységes hangzással, tiszta intonációval énekelni, és új dalokat megfelelő előkészítést követően hallás után megtanulni.</p> <p>Képesek egyszer két- és háromszólamú kórusműveket vagy azok részleteit, kánonokat megszólaltatni.</p> <p>Fejlesztik formaérzéküket, a formai építkezés jelenségeit felismerik és meg tudják fogalmazni.</p> <p>Ismerik a hangszerek alapvető jellegzetességeit.</p> <p>A generatív tevékenységek eredményeként érzékelik, felismerik a zenei kifejezések, a formák, a műfajok, és a zenei eszközök közötti összefüggéseket.</p> <p>Megismerik és értelmezik a kottakép elemeit és az alapvető zenei kifejezéseket.</p> <p>A zenei korszakokból kiválasztott művek közül 10-13 alkotást/műrészletet ismernek és felismernek.</p> <p>A zenei műalkotások megismerése révén helyesen tájékozódnak korunk kulturális sokszínűségében.</p>

Tárgyi feltételek:

- Szaktanterem pianínóval vagy zongorával
- Ötvonalas tábla
- Ritmushangszerek
- Jó minőségű CD- és DVD-lejátszó, erősítő, hangszórók
- Számítógép internetkapcsolattal, projektorral
- Hangtár
- Kottatár